

หนังสืออ่าน / Must Read

แนะนำโดย ดร.สมพร แสงชัย

ชื่อหนังสือ	: เรื่องเล่าของข้าวของ The Story of Stuff
ผู้เขียน	: แอนนี เลียวนาร์ด
ชื่อผู้แปล	: พลอยแสง เอกญาติ
สำนักพิมพ์	: มติชน
ปีที่พิมพ์	: 2555
ISBN	: 9789740209713

หนังสือเล่มนี้เริ่มจากที่ผู้เขียนได้เห็นกองขยะอันมหาศาล และผู้เขียนได้พิจารณาถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งในโลกระบบทุนนิยมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย ผู้เขียนเห็นว่ามนุษย์ใช้ทรัพยากรตอบสนองความต้องการมากเกินไปจนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และได้พยายามมองภาพรวมและสืบค้นไปที่ต้นตอของขยะต่างๆ ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรของมนุษย์ ดังนี้

- 1) การสกัดทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตนั้น ต้องใช้เครื่องมือ การขนส่ง และใช้สารเคมี เช่น ในกระดาษ 1 ตัน ต้องใช้วัตถุดิบอื่น 98 ตัน น้ำ 300 – 400 ตัน ทำลายป่าซึ่งให้ ออกซิเจน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของแมลง สัตว์และมนุษย์ เป็นที่แหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น
- 2) กระบวนการผลิต มีการใช้สารจากธรรมชาติ และสารสังเคราะห์ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนและใช้พลังงาน เช่น การใช้น้ำอย่างมากมายในการปลูกฝ้ายและผลิตผ้า การใช้น้ำมัน ยาฆ่าแมลง และสารเคมีฟอกย้อมสีสำหรับผลิตกระดาษ ซึ่งปลดปล่อย ไดออกซิน โปรท และสารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย (Volatile Organic Compound: VOC) หรือการผลิตวงจรคอมพิวเตอร์ นั้นต้องใช้ แร่พลวง สารหนู โบรอนและฟอสฟอรัส การผลิตกระป๋องที่ก่อให้เกิด CO₂ และ SO₂ นอกจากนั้นผลิตภัณฑ์พีวีซีนั้นก็ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากมายนับตั้งแต่การผลิตงพีวีซีที่ต้องมีการขนส่งสารเคมีที่ระเหยง่าย ก่ออันตราย อีกทั้งยังปล่อยกากพิษออกมาด้วย หรือการกำจัดโดยการเผา จะผลิตสารไดออกซินและกรดอะซิติกออกมา

- 3) การจัดจำหน่ายเป็นการดำเนินการที่ไร้หัวใจเพราะต้องการเพียงกำไร ต้องใช้ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดี (Just-in-Time System หรือ JIT) การขนส่งโดยรถ เรือ เครื่องบิน ใช้พลังงานและก่อ CO₂ สินค้าที่ผลิตต้องทันสมัยแต่ไม่ทนทาน ขายราคาต่ำและมีกำหนดหมดอายุ ทำให้ร้าน H&M Amazon และ Walmart เจริญก้าวหน้า องค์การทางการเงิน เช่น IMF WTO และ USAID นั้น ส่งเสริมให้ประเทศยากจนพึ่งพาประเทศร่ำรวยมากขึ้น เช่น ประเทศเยติ เป็นต้น
- 4) การบริโภค คนอเมริกันบริโภคมากมาย ชื้อข้าวของเยอะแต่ไม่มีที่เก็บ เพราะเชื่อโฆษณา คนจึงต้องทำงานมากขึ้น และมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น อ้วนและไร้ความสุข ต่างจากประเทศคอซตาริกาที่มีความสุขมากที่สุด แต่ขาดแคลนอาหาร มีรอยเท้าทางนิเวศน์ (ecological footprint) น้อย ผู้คนและประชาชนอายุยืน ในปัจจุบันผู้บริโภคต้องซื้อของใหม่หากมีสิ่งของเสียหาย เพราะการซ่อมแซมแพงกว่าการซื้อใหม่ ดังนั้นทุกคนจึงควรบริโภคอย่างมีสติ ควรมีส่วนร่วมในวิถีชุมชนและฟื้นฟูพลเมือง คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (carbon footprint) ควรเป็นประเทศของผู้ผลิตไม่ใช่ของประเทศผู้ซื้อ
- 5) การกำจัด สินค้าเมื่อซื้อราคาจะตกทันที และเมื่อเป็นขยะก็อาจเป็นประโยชน์สำหรับคนอื่น ควรจะนำมารีไซเคิล (recycle) เหมือนบริษัท Interface ที่เอาพรหมเก่ามารีไซเคิลและทำพรมเป็นชิ้นเล็กๆสำหรับเปลี่ยนพื้นที่เสียหายได้ ประชาชนควรจัดการกันขยะชีวภาพ ขยะอุตสาหกรรมผู้ผลิตควรรับผิดชอบกำจัด การฝังหรือการเผาขยะต่างสร้างมลพิษ ทางที่ดีที่สุดคือการสร้างขยะให้น้อยที่สุด
- 6) บทส่งท้าย ผู้เขียนเสนอว่าประชาชนควรอยู่ในชุมชนที่อบอุ่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ให้ความสำคัญกับเด็ก และการก้าวหน้าไปสู่ความยั่งยืน เลิกทำสงคราม ให้คุณค่ากับเวลามากกว่าข้าวของ (ลดการทำงานและซื้อข้าวของน้อยลง) ต้องรู้จักพอเพียงและใช้วิจารณ์ญาณในการบริโภคโฆษณา ภาครัฐต้องปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับการสกัด การผลิต การจำหน่าย การบริโภค และอื่นๆ ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

หนังสือเล่มนี้ค่อนข้างยาว ซึ่งมีรายละเอียดมากมาย สรุปได้ว่า ไม่ควรซื้อข้าวของโดยไม่จำเป็น เพราะกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้าวของนั้น ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานอย่างมากมาย ทั้งยังก่อมลพิษและสารพิษในกระบวนการดังกล่าวที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติโดยรวม ผู้เขียนเสนอว่าผู้บริโภคควรรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและรู้จักพึ่งพาอาศัยกันและกันในชุมชนมากขึ้นด้วย หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับการค้นหาข้อมูล เพราะผู้เขียนได้ค้นคว้ามาอย่างละเอียดถี่ถ้วน นักศึกษาและนักสิ่งแวดล้อมควรมีไว้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาของตนเอง